

## Een grijze Zwarte aardslak *Limax cinereoniger* Wolf, 1803 in de Heemtuin bij Malden

Gerard van der Velde & Peter F. Klok

A grey specimen of the Ash-black slug *Limax cinereoniger* Wolf, 1803 in the Heemtuin near Malden

**Summary.** During an excursion of the Dutch Malacological Society a completely grey- coloured specimen of the Ash-black slug was encountered. This species is highly variable in colour and colour patterns, which may make proper identification difficult, in particular because identification guides usually depict only one specimen with preference for a black one.

Tijdens de excursie van de Nederlandse Malacologische Vereniging op 10 april 2010 werd in de Heemtuin te Malden (kaarthok 46-12-33; Amersfoortcoördinaten 197.6-422.4) naast de duidelijk herkenbare Grote aardslak *Limax maximus* L., 1758 een grote, volkomen grijze landnaaktslak aangetroffen die met de zoekkaarten niet met zekerheid op naam kon worden gebracht (fig. 1). Het verslag van de excursie vermeldt deze soort dan ook niet (Van der Velde *et al.*, 2011).

Het dier werd in het terrein weer losgelaten, maar na te zijn gefotografeerd door Peter Klok zodat we de identiteit nu kunnen vaststellen als Zwarte aardslak *Limax cinereoniger* Wolf, 1803. Deze soort heeft een lange kiel op het achterlijf die 2/3e van de afstand tussen staartpunt en rugschild inneemt, zwart gespikkelde tentakels en grote tuberkels (Kerney & Cameron, 1980). De voetzool zou drie kleurbanden moeten hebben met donkere banden aan beide kanten en in het midden lichtgekleurd, zoals ook op de zoekkaart Landslakken van Nederland is afgebeeld. Het typische patroon van drie kleurbanden op de voet, zoals in de boeken afgebeeld en op de zoekkaart Landslakken van Nederland, ontbreekt bij ons exemplaar volkomen daar de voet hier ook uniform grijs is.



**Fig. 1.** Zwarte aardslak *Limax cinereoniger* uit de Heemtuin te Malden. Foto: Peter Klok.

Landnaaktslakken zijn bijzonder variabel van kleur en een aparte zoekkaart voor deze dieren met alle bekende varianten zou de determinaties wellicht veel betrouwbaarder maken. Dat de pigmentatie van de Zwarte aardslak zeer variabel is is ook in Engeland en Ierland gebleken (Ellis, 1926; Rowson *et al.*, 2012). Ellis (1926) vermeldt maar liefst zeven variëteiten met aparte namen. Wiese (2014) noemt de Zwarte aardslak extreem variabel wat betreft kleur en tekening. Hij vermeldt zelfs dat het hier gaat om een soortcomplex dat nog niet grondig is onderzocht. In de boeken worden vooral zwarte of donkere exemplaren afgebeeld en wordt er steeds maar één plaatje gegeven van de zool met drie kleurbanden (Adam, 1960; Kerney & Cameron, 1980; Wiese, 2014). Fechter & Falkner

(1990) geven foto's van twee kleurvarianten, de donkere en de grijze, met parallel aan de kiel donkere vlekken op de zijkant van het achterlijf. Soes (2014) laat ook zulke exemplaren zien. Rowson *et al.* (2012) laten de variatie aan de hand van zes exemplaren zien. Wat duidelijk is is dat de landnaaktslakken eigenlijk niet goed met de zoekkaart te determineren zijn. Er zouden aparte zoekkaarten moeten komen voor de landnaaktslakken die alle variaties en stadia tonen en met streepjes aangeven wat duidelijk van belang is voor hun determinatie, zoals in de Peterson's gidsen. Controle van exemplaren die zo niet op naam kunnen worden gebracht vergt verder onderzoek naar genitalia en DNA. De nieuwe gids van Rowson *et al.* (2014) is een hele vooruitgang en geeft veel details die de variatie goed weergeven.

### Geraadpleegde bronnen:

- ADAM, W. (1960): Mollusques. Tome I. Mollusques terrestres et dulcicoles. – Faune de Belgique. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.
- ELLIS, A.E. (1926): British snails. A guide to the non-marine gastropoda of Great Britain and Ireland. Pleistocene to recent. – Oxford Clarendon Press (reprint 1969).
- FECHTER, R. & G. FALKNER (1990): Weichtiere. Europäische Meeres- und Binnenmollusken. – Mozaik Verlag, München.
- GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & Th.E.J. RIPKEN (1984): De landslakken van Nederland. – Uitgave Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Amsterdam.
- KERNEY, M.P. & A.D. CAMERON (1980): Elsevier's slakkengids. – Elsevier, Amsterdam/Brussel.
- ROWSON, B., R. ANDERSON, B. SYMONDSON & J. TURNER (2012): Slugs of the British Isles: a new guide to species and a screening of the fauna. – Mollusc World, March 2012: 16-17.
- ROWSON, B., J. TURNER, R. ANDERSON & B. SYMONDSON (2014): Slugs of Britain and Ireland. Identification, understanding and control. – FSC Publications, Telford.
- SOES, D.M. (2014): Zwarte aardslakken *Limax cinereoniger* op de Utrechtse heuvelrug. – Spirula 398: 88-91.
- VELDE, G. VAN DER, E.A. JANSEN, A. BIJ DE VAATE, S.J. VAN LEEUWEN, & A.D.P. VAN PEURSEN (2011): Verslag NMV-excursie Heemtuin Malden, bosje Driehuizerweg en botanische tuin Arcadië Nijmegen: land- en zoetwatermollusken. – Spirula 382: 107-109.
- WIESE, V. (2014): Die Landschnecken Deutschlands. Finden-Erkennen-Bestimmen. – Quelle & Meyer Verlag, Wiebelsheim.

### Adressen van de auteurs:

g.vandervelde@science.ru.nl  
p.klok@hef.ru.nl